

Autorsko pravo u digitalnem okruženju

Romana Fekonja, ZRSŠ

7. 10. 2021

Prije ožujka 2020

(Školski) knjižničari pokušali smo i osviještali svoje korisnike:

- učenike,
- studente,
- suradnike (nastavnike, profesore).

Uspješno? Više ili manje ...

Prije ožujka 2020

Uspješno? Više ili manje ...

PIRAMIDA ZNANJA - znamo da više učimo ako to doživimo u praksi nego samo slušamo.

Reci mi, ali zaboravit ću.

Pokaži mi i možda ću se sjetiti.

Pusti me da to učinim sam, pa ću znati. / Konfucij /

Isto vrijedi i za knjižnice.

Prije ožujka 2020

Uspješno? Više ili manje ...

Istraživanje informacija, navodeći izvore, poštovanje autorskog prava (AP)

Odgovornu i etičku uporabu resursa

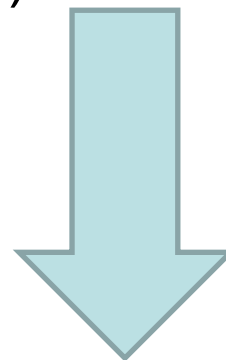
Vještina, spretnost za celi život.

KNJIŽNICA – kurikulum KIZ

- Podrška učenju u okviru pedagoških ciljeva škole
- **KIZ** – opće znanje koje omogućuje samostalno korištenje informacija nakon završetka formalnog obrazovanja.
- **KIZ** → **kroskurikularna, međupredmetna** tema.
- Učitelj in knjižničar **UKUPNO** – obvezni, planirani in sistematički bibliopedagoški rad.

Kurikul KIZ

- Usvojilo Stručno vijeće RS za opće obrazovanje.
- V OŠ predviđeno je 36 sati → za svaki razred 4 sata
- V SŠ 15 sati (OIV – obvezni del).

Svaki učenik upoznaje školsku knjižnicu i uči osnove korištenja knjižnice.

Kurikul KIZ – OŠ

Specifični ciljevi i sadržaji u 3. VIO (7. -9. raz.) - odlomak AP

Specifični ciljevi	Sadržaj	Očekivani rezultati
Uče pojmove citat, citiranje, referenca za potrebe govorne vježbe, referata, seminarskih in raziskovalnih zadataka.	Citat, citiranje, opombe	Resursi se koriste etički i legalno.

Očekivani rezultati na kraju 3. VIO (odlomak):

- Etički i legalno koristi resurse (citira i citira reference) i sposoban je ocijeniti svoj rad.

Kurikul KIZ – SŠ, gimnazija

Specifični ciljevi i sadržaji - odlomak AP

Specifični ciljevi, studenti:	Sadržaji
- Znaju odabrati odgovarajuće resurse, samostalno ih koristiti i navesti- U stanju su navesti podatke za određenu (periodičnu) publikaciju i članak u njoj- razumjeti i koristiti citate za pretraživanje literature i citiranje;	- citat, citiranje, navođenje izvora- autorstvo, naslov, ključne riječi, bilješke, citat, citiranje literature: naslov periodične publikacije, izdavač, urednik, godina, ljetnik, broj, stranice.- skraćeni bibliografski opis, plagijat, autorska prava;

Očekivani rezultati (odlomak):

- Etički i legalno koristi resurse (citira i citira reference) i sposoban je ocijeniti svoj rad.

Ožujak 2020 – posao / škola od kuće

Kako sada raditi bez pristupa knjižnici / resursima?

Imamo internet, na kojem je sve dostupno.

Je li to istina?

Što je s autorskim pravima?

Ožujak 2020 – posao / škola od kuće

Primjeri iz prakse (učitelji, odgajatelji):

- skeniranje cijelih knjiga, slikovnica, poglavlja:
 - slanje na e-mail adrese roditelja, učenika ...
 - objavljivanje na školskim mrežnim stranicama, mrežnim stranicama školske knjižnice,
 - objavljivanje u online/internetskim učionicama ...
- snimanje (književni tekstovi, upotreba slikovnog materiala ...)
- korištenje internetnih izvora.

BEZ NAVEDENJA IZVORA

Ožujak 2020 – posao / škola od kuće

Primjeri iz prakse (učitelji, odgajatelji):

BEZ NAVEDENJA IZVORA

- nenamjerno,
- nisu svjesni
- zbog nepoznavanja zakona
- osjećaj, da je sve dostupno i ,naše‘.

Obrazovanje na daljino

Svijest da izbor izvora zahtijeva **razmatranje i prosuđivanje** o korištenju različitih vrsta izvora prema:

- **svrhi** - ono što želimo korištenjem resursa u skladu s razvojnom fazom učenika / studenta (npr. početno čitanje, traženje informacija, motivacija, kritičko čitanje...)
- **dostupnost**

Obraćamo pažnju na **poštovanje autorskih prava**.

Obrazovanje na daljinu – knjižničari

- bili su u školi, radili od kuće ili su čekali na posao

Na ZRSŠ školski knjižničari:

- imali smo video sastanke svaki tjedan – potpora i nove ideje, material u internetski učionici (posebno za knjižničare)
- puno smo razgovarali o AP i tražili rješenja,
- podizali svijest o AP među kolegama i studentima

Autorska prava

- Što je s resursima?
- Kako ih navesti → SVEJEDNO (prema uputama: APA, Harvard, ISO, Chicago, MLA ...).
- Dosljedno i isto u istom dokumentu.
- Za učenike / studente / učitelje **SVIJEST** o poštivanju AP
- CC licence

Autorska prava – upotreba

- želimo koristiti, sliku, video, dio videa, glazbu ...,
- prava??? **ZASP** – Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO403>)
- pod avtorskim pravima **bez dopuštjenja** sadržaja **ne smije** se koristiti.
- moguće rješenje je korištenje sadržaja s **Creative Commons** licencama.

Autorsko pravo – zamke (InD)

- pripovijedanje,
- skeniranje slikovnica, potpunih tekstova
- video zapisi
- objaviti (?)

SVRHA

Prijedlog:

snimate govor,
misao koja potiče
na razmišljanje ili
svoju bajku / tekst
za učenike /
studente ...

Rješenje → pronađite već objavljeni (autor / izdavač)
sadržaj i navedite vezu (link)

→ ili pitajte izdavača/autora

Avtorsko pravo:

1. ©
2. CC
3.

Tradicionalna avtorsko-pravna zaščita	Creative Commons	Javna domena PUBLIC DOMAIN
Dela se ne sme uporabiti, prirediti, kopirati ali objaviti brez dovoljenja avtorja.	Dela se lahko uporabi brez posebnega dovoljenja, a pod pogoji, ki jih je določil avtor. Pogoji, ki jih avtor izbere v različnih kombinacijah so: Navedba avtorstva Brez predelav Nekomercialna raba Deljenje pod enakimi pogoji	Delo se lahko uporabi, priredi, kopira ali objavi brez omejitev in brez dovoljenja.
Na kaj se nanaša?	Na kaj se nanaša?	Na kaj se nanaša?
Vsa avtorska dela so ob nastanku avtomatično zaščitena na podlagi stvaritve dela. Zaščita traja za časa avtorjevega življenja in 70 let po njegovi smrti.	Samo na dela, ki jih avtorji sami označijo z licencami Creative Commons.	Avtorska dela katerim so potekle avtorske pravice (70 let po smrti avtorja) in dela, ki so jih avtorji dali v javno domeno (npr CC0).

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja

Ne zaboravimo ...

- podizanje svijesti o AP (također/posebno u digitalnom okruženju)
- Kriitička procjena izvora (lažne vijesti, provjera...)
- Sukladnost AP (ZASP, CC licence)

HVALA VAM

Povratne informacije romana.fekonja@zrss.si

Izvori:

- Infografika Uporaba vsebin pod licencami Creative Commons. Dostopno na: <https://vodici.fdv.uni-lj.si/subjects/guide.php?subject=CC> (8. 4. 2020).
- **Kurikul KIZ** OŠ in SŠ (gimnazije).
- ZASP – Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, 2007. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO403> (8. 4. 2020).